

Στην εφημερίδα "**ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**", στις 27.09.2015, δημοσιεύτηκε το παρακάτω άρθρο του Αχιλλέα Παπαρσένου το οποίο αναφέρεται στο βιβλίο του **Deno Seder** με τίτλο "**Miracle at Zakynthos**" στο οποίο περιγράφεται η συγκλονιστική ιστορία διάσωσης όλων των μελών της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ζακύνθου.

Η μόνη εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα που διασώθηκε στην ολότητά της από την εξόντωση των ναζί στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής ήταν αυτή της Ζακύνθου, η οποία αριθμούσε 275 μέλη. Την απίστευτη ιστορία της διάσωσης της αφηγείται ο Deno Seder, συγγραφέας που ζεί στην Ουάσιγκτον, βασιζόμενος σε αρχειακό υλικό και προσωπικές μαρτυρίες επιζώντων. Ο συγγραφέας τοποθετεί τη Ζάκυνθο στο ιστορικό πλαίσιο της εβραϊκής παρουσίας στην Ελλάδα, της αντίστασης στην ιταλική και γερμανική κατοχή, της ναζιστικής θηριωδίας και του εβραϊκού Ολοκαυτώματος στην Ευρώπη. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του αναδεικνύεται η γενναιότητα δύο επιφανών ανδρών της Ζακύνθου, του μητροπολίτη Χρυσόστομου και του δημάρχου Λουκά Καρρέρ, αλλά και του συνόλου των κατοίκων του νησιού, που απέτρεψαν την εκτόπιση των Εβραίων συμπατριωτών τους και το βέβαιο θάνατό τους στα κρεματόρια των ναζί. Για τον συγγραφέα «το θαύμα της Ζακύνθου», ένα μοναδικό επίτευγμα στα χρονικά της κατεχόμενης Ευρώπης, δεν ήταν αποτέλεσμα θεϊκής παρέμβασης, αλλά το προϊόν ανθρώπινου θάρρους και αλληλεγγύης, όταν η θρησκευτική και πολιτική ηγεσία του νησιού, καθώς και οι 42.000 κάτοικοί του, ως άλλοι «καλοί Σαμαρείτες», με κίνδυνο της ζωής τους αρνήθηκαν να καταδώσουν τους Εβραίους συμπατριώτες τους, που συμβίωναν αρμονικά μαζί τους επί αιώνες, τους έκρυψαν στα σπίτια τους ή τους φυγάδευσαν στα βουνά.

Οι σωτήρες

Κεντρική φυσιογνωμία στην αφήγηση είναι ο μητροπολίτης Χρυσόστομος, που σπούδασε Θεολογία, Νομικά και Φιλοσοφία στο Μόναχο, και φαίνεται ότι είχε συναντήσει τον Χίτλερ το 1924, πριν εκείνος ανέλθει στην εξουσία. Τον Φεβρουάριο του 1943 συλλαμβάνεται από τους Ιταλούς, που είχαν καταλάβει το νησί από τον Μάιο του 1941, και εκτοπίζεται σε φυλακή των Αθηνών. Όταν 10 μήνες μετά αποφυλακίζεται και επιστρέφει στη Ζάκυνθο, η ιταλική κατοχή έχει αντικατασταθεί από τη γερμανική, με την παράδοση της Ιταλίας στους συμμάχους. Η «ώρα της αλήθειας» φθάνει τον Δεκέμβριο του 1943, όταν ο δήμαρχος Καρρέρ εντέλλεται από τον φρούραρχο Πόουλ Μπέρνερ και τον διοικητή του νησιού Αλφρεντ Λιτ να παραδώσει τον κατάλογο όλων των Εβραίων του νησιού εντός 72 ωρών. Προσφεύγει στον μητροπολίτη και μαζί μηχανεύονται τρόπους για να κερδηθεί χρόνος, ώστε οι Εβραίοι να μετατραπούν γρήγορα σε Χριστιανούς με ψευδή πιστοποιητικά, να κρυφτούν ή να φυγαδευθούν στα βουνά, στο πλευρό των ανταρτών, με τη συμπαράσταση των χριστιανών γειτόνων τους. Αντίθετα με την περίπτωση της Θεσσαλονίκης, όπου ο αρχιραββίνος Κόρετζ ενέδωσε στις πιέσεις των Γερμανών και παρέδωσε τα αρχεία με καταστροφικές συνέπειες για τη μεγάλη εβραϊκή κοινότητα της πόλης, οι ταγοί της Ζακύνθου κατέστρωσαν ένα τολμηρό σχέδιο απόκρυψης των Εβραίων. Όταν η διαφυγή τους είχε εξασφαλισθεί, ο κατάλογος των Εβραίων της Ζακύνθου, που παραδόθηκε στους Γερμανούς, περιείχε μόνο δύο ονόματα, του μητροπολίτη Χρυσόστομου και του δημάρχου Καρρέρ. Ταυτόχρονα ο Χρυσόστομος με προσωπική επιστολή του στον Χίτλερ ζητούσε να εξαιρεθεί η εβραϊκή κοινότητα της Ζακύνθου από τον διωγμό, προσωπικά εγγυώμενος ότι τα μέλη της ήταν φιλήσυχoi πολίτες. Φαίνεται ότι η έκκληση αυτή εισακούσθηκε, γιατί η διαταγή του Γενικού Αρχηγείου ανακλήθηκε, χωρίς πάντως οι Εβραίοι να εγκαταλείψουν τα κρησφύγετά τους, μέχρι την απελευθέρωση του νησιού τον Σεπτέμβριο του 1944.

Ο σεισμός και η βοήθεια

Ο καταστροφικός σεισμός του 1953 ισοπέδωσε τη Ζάκυνθο, κατέστρεψε τα αρχεία της και ουσιαστικά ανάγκασε και τους τελευταίους Εβραίους, που δεν είχαν ήδη μεταναστεύσει στο Ισραήλ μετά τον πόλεμο, να εγκαταλείψουν σταδιακά το νησί, χωρίς όμως ποτέ να ξεχάσουν τις πράξεις ηρωισμού και ανθρωπιάς. Το πρώτο ξένο πλοίο με βοήθεια προς τους σεισμοπαθείς προερχόταν από το Ισραήλ σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για τη σωτηρία των Εβραίων της Ζακύνθου μία δεκαετία νωρίτερα. Η προσφορά του Χρυσόστομου και του Καρρέρ αναγνωρίσθηκε επίσημα το 1978, όταν ανακηρύχθηκαν «Δίκαιοι των Εθνών» από το ίδρυμα Γιαντ Βασέμ της Ιερουσαλήμ, φωτεινά ονόματα στην τιμητική λίστα των 321 Ελλήνων που έχουν κατά καιρούς τιμηθεί για πράξεις αυτοθυσίας προς τους Εβραίους συνανθρώπους τους στις μαύρες ημέρες του Ολοκαυτώματος.

Για τον συγγραφέα «το θαύμα της Ζακύνθου» συνετελέσθη, γιατί επικράτησαν οι αξίες της ηθικής, της ατομικής ευθύνης και της ανθρωπίνης αλληλεγγύης. Ο μητροπολίτης Χρυσόστομος, ο δήμαρχος Καρρέρ και οι κάτοικοι του νησιού, καθώς και ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ο αρχηγός της Αστυνομίας Αγγελος Εβερτ και πολλοί άλλοι επώνυμοι και ανώνυμοι σε άλλα μέρη της Ελλάδας, έκαναν μια συνειδητή επιλογή, αποφάσισαν να μην αδιαφορήσουν για την τύχη των συνανθρώπων τους και να σώσουν ζωές, αφιψώνοντας το τεράστιο προσωπικό κόστος που επωμίζονταν. Καθώς τον Μάιο συμπληρώθηκαν 70 χρόνια από τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η προσήλωση σ' αυτές τις αρχές αξίζει να διδάσκεται στα σχολεία ως πηγή έμπνευσης και παράδειγμα προς μίμηση.

*Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος διετέλεσε προϊστάμενος του γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας στην ελληνική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Στον χώρο αυτό υπήρχε έως τον σεισμό του 1953 η Κεντρική Εβραϊκή

Συναγωγή της Ζακύνθου. Στη μικρότερη επιγραφή διαβάζουμε: «Οι Εβραίοι Ζακύνθου θα ενθουμούνται ότι εδώ υπερήσπισε την ανεξιθρησκείαν ο Ούγος Φώσκολος εις ηλικίαν εννέα ετών».

Δείτε [ΕΔΩ](#) το άρθρο στην "Καθημερινή"